

pik át Ausztria határait, a hol azokat német nép lakja, tárt karokkal fogadják őket. Az a márczius negyedik alkotmány, melynek léteről ugyan volt tudomásunk, de tartalmából elég volt tudnunk, hogy az összes népek eddigi történelmének eltörlésével alkot új Ausztriát, ez az alkotmány, mintha magában az osztrák köznépből sem talált volna feltétlen tetszésre. Az a körülmény pedig, hogy másnap délfelé újra utnak indítottak, arra vallott, hogy Bécs-Ujhelyben még nem vagyunk maradandó állomáson, azaz biztonságban!

14. Szerdahelyi Ede és Szilágyi István.

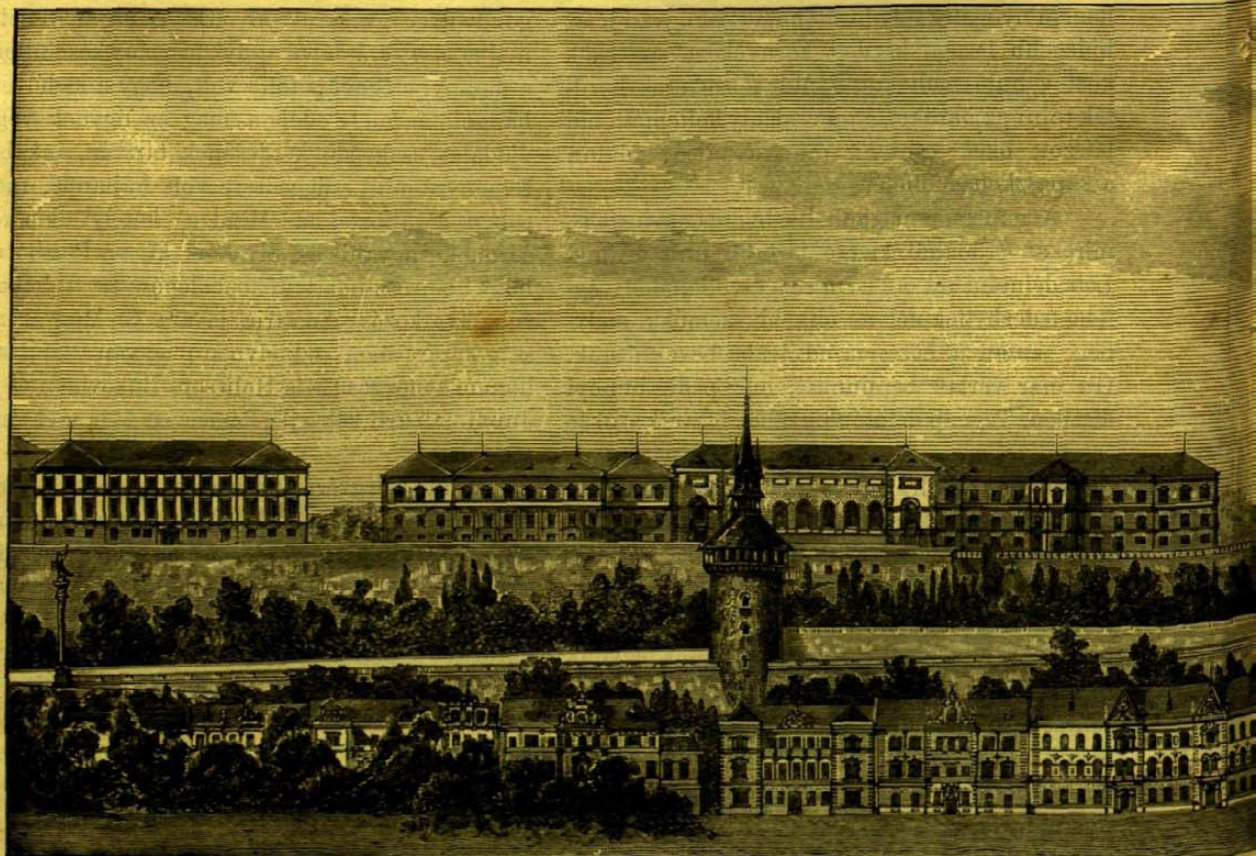
Az előbbi uri embert illő Bécs-Ujhelyen mutatni be, mert a homályból, melybe addiglan szerény magaviselete állítá vala köztünk, itt lépett először, szerényen ugyan most is, de határozottan a központba. Előkelő család ivadéka, finom, általános műveltségével és a virtuozitás felé törekvő zenei készségével a zongorán. A vész előtti békés, nyugalmas napokban uri és főuri ismerősei közt szokta volt arra való estén bemutatni, a mi legujabbat tudott. Közkeveltsége ismerősei köreit egyre tágitotta. Ő szívesen játszott, játszott az elfáradásig, s egyre tanult, egyre gyakorolta magát, azon egy feltétel alatt, hogy neve valahogy ne kerüljön az újságba. Mondhatni, ő volt köztünk az egyetlen, a kit a grófok ismertek, de a ki előttünk soká ismeretlen maradt. És vajjon mire használta föl a lopott pillanatokot, mikor pár francia szót válthatott a grófokkal? Hogyan volt, miként volt, máig sem tudom, csak annyit tudok, hogy azon fogolytársaink számára, kik hazulról is szegényebbek voltak, s mint «nem honorációrok» kisebb napi pénzt kaptak a porkoláb útján a nekünk szánt eltartási összegből, a miből napi szükségleteiket fedezni csakugyan nem tudták, azok számára «a gróftól» rendes heti segélyt tudott keríteni. Utját és módját ember telenség volna elárulni, mert szegény sorsu politikai foglyok tehetősebbekkel és segélyre hajlókkal vegyest még máskor is összekerülhetnek, s ha elárulnám a közlekedés titkát, az igaz, hogy annak hasznát vehetnék a jószívű foglyok szegényebb társaik javára, de lehet félni, hogy akkor a hatalmasok szigora ezt a módját a közlekedésnek is elzárná. Nekem hallgatni annál könnyebb, mert a módját magam sem tudom.

Mikor Szerdahelyi ur, kit ezentul csak Edus barátunk czimével szólítánk s e czim alatt emlegetünk, a bécs-ujhelyi állomáson először osztotta el a nem várt, nem remélt, nem kért segélyt, a részese arcán látni kellett az érzelmelek hullámzásának változatait. Leírni azt lehetetlen. Ilyenkor az arc egyéni kifejezése erősebb a közös emberinél, s a hány személy, annyi különböző arc kifejezés, mely azonban, a mint a gondolatok felvert raja az agyban más-más képeket idéz elő, mint ezeknek hű tükre szintén más-más árnyalatot mutat. Ez mind fokozódott, mikor értesültek, hogy az adománynak hetenkénti ismétlését várhatják, a mig maradunk a mint vagyunk.

Nem lehetett megtudni soha, a három gróf közül melyiknek a szíve sugalta a segélynyújtás gondolatát. Nagyon sok más dolog is történt, mi rejtély maradt előttünk. Voltak, kik Batthyány Lajosról mondták, hogy mint Magyarország első miniszterelnöke csakhamar hozzá szokott, hogy kiterjeszse gondjait az ország legkisebb fiára is, és még nem volt oka e gondoskodását megbánnia, sem ideje attól elszokni. Mások gr. Károlyi Istvánt, az ismert bőkezű urat tartották kezdeményezőnek, de Zselinszky László grófot, az aránylag fiatal gavallért is úgy ismer-

KRESZIMIRA ÉRKEZÉSE. — JELENET ERKEL FERENC

József fng palotája.

Királyi istálló épülete.
Zsigmond-torony.

«ISTVÁN KIRÁLY» CZ. EREDETI DALMŰVE II. FELVONÁSÁBÓL.

Dörre Tivadar rajza.

A kir. palota kiépülendő balszárnya.

A palota új szárnya a trónörökös pár lakosztályaival
(A háttérben a dunapartra néző régi palota teteje.)A régi palota
déli szárnya.

ték, a kik ismerték, hogy nem vonja meg soha segélyét ott, a hol valóban szükség van rá.

Szerdahelyi csak azt szokta mondani, hogy a grófok adják. Többet valószínűleg ő sem tudott, de arról biztosította pártfogottjait, hogy a kinálat a grófoktól eredt, s ha ők nem ajánlkoznak, ő a viláért sem merete volna őket e tekintetben figyelmeztetni. A mit adtak és a mit továbbra is ígértek, annál becsesebbé vált az által, hogy bizonytalan sorsnak mentek eléje ők is, s egyelőre ismeretlen állomás felé voltunk uton, elvágva minden eszköztől a pénztárca fogyatékának pótlására, s merőben ismeretlen emberekre költekeztek! De nemes emberi szív, mikor szükségét lát, még azt sem kérdi, ember szenved-e; elég, ha tudja, hogy élő, érző lény szenved, a melyen segíteni épen módjában van. Hála Istennek, így gondolkozó, így érző, így cselekvő embereket Magyarországon volt alkalmam sokszor látni, s meg vagyok győződve róla, másoknak is volt erre alkalmuk, talán még bővebben, mint nekem, ki nem sokat forogtam a világban.

Ily módon a hangulat közöttünk, mely egész Bécs-Ujhelyig mindig reménykedő volt, de itt a muszka hírek által kemény lökést szenvedett, mely alapján látszott összezavarni, az edlitz-i pár szó következtében és a köztünk mindinkább kifejlődő bajtársias érzelmek befolyása alatt lassan ismét visszanyerte reménykedő alapvonását.

Szerdahelyit, szegényt, majd szétszedtük. Mindenki közelebből akarta látni, ki a grófok pártfogoltját, ki a zenészt, ki a világfit, ki a hazafit, a ki művészi kirándulás czime alatt nyert utlevelével átment volt a határon, hitel és más ajánlólevelekkel is támogatva fegyvereket vásárolni és becsempészni honvédek számára. Már jól benn volt egy másik vállalkozó-társával Halicsban, hol több ur-i családnál kellett zongorázni, hogy az utlevél hitele ne csorbuljon, — mikor utját állták és visszakisérték Magyarország fővárosába, természetesen gondosan elzárva, míg azután a mi csoportunkhoz jutott. Mondom, a mi csoportunkhoz, mert viték ám Buda várából, hol egy napon velünk, hol utóbb, több más csoportot is, de a többi csoportok tagjairól és azok sorsáról soha sem hallottam semmit.

Hogy sajnálta, hogy nincs rendelkezésünkre jó zongora! Mi meg nálánál is inkább sajnáltuk. Kérdeztük is a porkolábot, vajjon lehetetlen volna-e az akadémia épületében zongorát találni. «Solche Fragen, solche Wünsche!» volt lelohasztó, félig bámulást, félig szánalmat eláruló válasza, s kik az ajtó közelében voltak, melyen kiment, hallották a mint morogta: «Können froh sein, dass sie keine Kettenmusik machen müssen».

«Az a fiataltság!» jegyezte meg erre a keserü labdacsra, melyet egy-két hevesebb vérű társunk megdondolatlan zenevágya miatt valamennyinek le kelle nyelni, Gál bácsi; «az a fiataltság!» ismétlé a mindig komoly, többnyire szófukar Szilágyi Istvánból is kítőre neheztelés.

A büszke pesti polgár mindig helyteleníté, valahányszor látta, hogy valaki akár a porkolábhhoz, akár a kapitányhoz fordult bármely szükségben. «Türni kell, szenvedni kell, ha az ember egyszer ilyen sorsra jutott, — szokta volt mondani, — de a viláért sem szabad akármit is kérni, mert annak teszszük ki magunkat, hogy elutasítanak kérelmünkkel s ez megszegényítés; vagy annak, hogy megadják a mit kérünk, de feltétel alatt, a mely feltétel lehet azután megalázó is, s ennek önérzetes ember nem is teszi ki magát».

Mikor valaki kérdezte, hogy csendes, békes magaviselete dacára hogyan került a mi